

• **Bi den nuwen jare hoept men der nuwer tide...**

(Hadewijch, Lied 7)

Zoals inmiddels wel tot de meeste lezers van deze *Nieuwsbrief* zal zijn doorgedrongen, verlaat ik per 1 januari 2002 de Leidse universiteit, om in Utrecht aan te treden als de eerste zgn. Universiteitshoogleraar aldaar. Achter mij liggen dan (bijna) twintig jaren als Leids hoogleeraar in de Nederlandse letterkunde tot de Romantiek. Ik denk te mogen zeggen dat deze jaren buitengewoon vruchtbaar zijn geweest, en denk daarbij dan in de allereerste plaats aan de totstandkoming van NLCM in de zomer van 1989. De tientallen boeken, honderden artikelen en talloze overige activiteiten – symposia, tentoonstellingen, een reeks boekjes voor de middelbare school, *Handgeschreven wereld*, medewerking aan een cd van Camerata Trajectina en aan de bloemlezing van Gerrit Komrij, en nog heel veel meer – bieden een ongelooflijk rijk palet, en hebben de vakbeoefening in zeer brede kring een geweldige impuls gegeven.

Gelukkig hoeft mijn transfer hier geen inbreuk op te zijn. Natuurlijk neemt de omvang van NLCM de komende jaren af – maar dat zou hoe dan ook het geval zijn geweest, aangezien de financiering nu eenmaal afhankelijk is van het (eindige) bedrag van de Spinozaprijs uit 1995. Alle in NLCM-verband geplande projecten en aanstellingen zullen conform afspraak worden uitgevoerd, en voor de begeleiding daarvan is mij een zgn. nulaanstelling aan de Leidse universiteit aangeboden. Ook in en vanuit Utrecht zal ik trouwens volop aan het programma van NLCM blijven meewerken. Zo is niet de geringste aantrekkelijkheid van de nieuwe functie dat ik nog meer tijd en concentratie hoop te vinden voor de grote literatuurgeschiedenis van het Middel Nederlands, te voltooien in 2005. Het jaar 2002 zal trouwens al snel een nieuw hoogtepunt in de geschiedenis van NLCM opleveren, als officieel de grote en sprankelende website in de lucht gaat die wij in samenwerking met de Digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren, en met subsidie van staatssecretaris Van der Ploeg, voor het voortgezet onderwijs hebben ontwikkeld (domeinnaam Literatuurgeschiedenis.nl).

NLCM gaat dus volgens de plannen voort; maar ontegenzeggelijk markeert 1 januari 2002 daarbij een wissel. Het is een aangewezen moment om mijnerzijds al diegenen te danken – en men zal begrijpen dat ik daarbij dr. Wim van Anrooij wel met name noem – die in de afgelopen periode dit unieke onderzoeksprogramma zoveel goeds hebben gebracht. In het bijzonder wil ik ook mijn dank en goede wensen richten tot de vele deelnemers en sympathisanten van NLCM buiten Leiden en Nederland. Een van de vele vormen van voldoening die het programma mij van meet af aan gul heeft geschonken, is het gevoel dat het een wezenlijke rol speelde bij het slechten van parochialisme, en de versterking van de ware universitaire samenwerking over zoveel grenzen heen: tussen de hyperspecialismen, de instellingen, professionals en meer gelegenheidsgedrevenen, en tussen universitaire vakbeoefening en het zeer

vakbeoefening en het zeer brede buitenpubliek zonder het welke geesteswetenschappelijk onderzoek al snel geestloos wordt.

Joost van Driel

• **Temperament en techniek. De stijl van Middelnederlandse epische poëzie**

Promotie-onderzoek bij NLCM 2001-2005

De dichter van *Ons heren passie* had smaak. Hij wist hoe hij wilde schrijven en nog beter hoe hij niet wilde schrijven. Niet wilde hij schrijven zoals de auteur van *Vanden levene ons heren* dichtte. Twee verzen citeert hij om uit te leggen wat hem zo tegenstaat aan de stijl van zijn dertiende-eeuwse voorganger.

‘Doe god in Symons huse was
Ende hi sijn jonghers preect ende las.’
Dit leste vers is slechts gheset,
Om dattet rimen sel te bet. (29-32)

Het vers *ende hi sijn jongers preect ende las* zou volgens de criticus alleen dienen *om dattet rimen sel te bet*, om het rijm te vullen. Door zulke stoplappen wilde de dichter van *Ons heren passie* zijn stijl niet laten ontsieren, als we zijn woorden mogen geloven. Het citaat uit *Ons heren passie* maakt duidelijk dat niet alle Middelnederlandse schrijvers op dezelfde wijze wilden dichten en dat sommige auteurs zich sterk bewust waren van hun stijl. Het verschil tussen *Vanden levene ons heren* en *Ons heren passie* betreft de wijze waarop beide teksten zijn berijmd, de rijmtechniek. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat Middelnederlandse teksten ook op andere punten stijlverschillen vertonen. Helaas expliciteren Middelnederlandse dichters slechts zelden hun stijlopvattingen zo concreet als de dichter van *Ons heren passie*. Daarom is een analyse van de teksten zelf vaak de enige manier om greep te krijgen op de diversiteit aan stijlen in de Middelnederlandse literatuur. Die stilistische diversiteit is het onderwerp waarmee ik me zal bezighouden gedurende een vierjarig aio-aanstelling (gestart op 1 januari 2001) bij het NLCM.

Waarom onderzoek van stijl? Stijl is een essentieel onderdeel van de kwaliteit van literaire teksten, en dat ook Middelnederlandse dichters een zekere stilistische kwaliteit (zeg maar gerust ‘schoonheid’) nastreefden blijkt duidelijk uit de zelfbewuste houding van de dichter van *Ons heren passie*. Bovendien is stijl van belang voor het doorgronden van allerlei literair-historische vraagstukken. In de verhoudingen tussen stromingen, genres, individuele auteurs kunnen stijlverschillen een rol spelen. Verder kan stijlonderzoek soms een praktische